

POSITION PAPER RONDETAfelGESPReK: LACHGASPROBLEMATIEK IN DE AFVALKETEN

Sinds de invoering van het lachgasverbod op 1 januari 2023 is de problematiek rondom het dumpen en de verwerking van lachgascilinders in de afvalketen fors toegenomen. Op jaarbasis zijn dat ca. 375.000 lachgascilinders in de openbare ruimte en ca. 92.000 per jaar in het restafval. De Nederlandse Vereniging voor Afval- en Reinigingsdiensten (NVRD) maakt zich ernstige zorgen over de veiligheid van medewerkers, de continuïteit van afvalverwerkingsprocessen en de aanzienlijke financiële schade. In dit position paper schetsen wij de huidige problematiek vanuit het perspectief van gemeenten en publieke afvalinzamelaars en presenteren wij mogelijke oplossingsrichtingen.

Huidige situatie

Veiligheidsrisico's voor gemeenten en afvalinzamelaars: Het dumpen van lachgascilinders in de openbare ruimte en bij (rest)afval vormt een direct gevaar voor medewerkers in de afvalketen. Er zijn meerdere incidenten geweest waarbij cilinders zijn ontploft tijdens het vermalen en verbranden van afval, wat heeft geleid tot ernstige veiligheidsrisico's en schade aan installaties en voertuigen.

Financiële schade voor gemeenten: Een grote kostenpost voor gemeenten is het sorteren van cilinders en het verwijderen ervan uit de openbare ruimte. Voor de verwijdering alleen al bedragen de kosten ca. €17 miljoen per jaar. Kosten voor sortering bedragen ca. €60 miljoen. Daarnaast worden de kosten van verwerking ook in rekening gebracht bij gemeenten. Deze kosten drukken zwaar op gemeentelijke budgetten en kunnen leiden tot verhoging van de afvalstoffenheffing voor burgers. Los van deze kosten hebben verwerkers ook vele tientallen miljoenen schade geleden, waardoor de totale kosten in de keten op jaarbasis meer dan €100 miljoen bedragen.

Regelgeving en handhaving: Sinds de plaatsing van lachgas op lijst II van de Opiumwet is er onduidelijkheid en een gebrek aan samenhang in de handhaving en inzamelingsprocessen. Gemeenten en afvalverwerkers ervaren belemmeringen bij het inzamelen en afvoeren van lachgascilinders door de strikte regelgeving rondom het vervoer van gevaarlijke stoffen (ADR) en de beperkingen die de Opiumwet oplegt.

Verband tussen lachgasverbod en toename van wegwerpcilinders

De NVRD ziet dat het gebruik van lachgas leidt tot ernstige gezondheids- en veiligheidsrisico's. Wij zijn daarom voorstander van een verbod op lachgas. Echter dient er wel met alle gevolgen van zo'n verbod rekening te worden gehouden. Sinds de invoering van het lachgasverbod op 1 januari 2023 is er namelijk een explosieve toename van het aantal lachgascilinders in de openbare ruimte en in afvalstromen. Dit is een direct gevolg van het lachgasverbod, dat illegaal gebruik en vervolgens het illegaal dumpen van cilinders in de hand werkt. Voorheen zorgde statiegeld ervoor dat cilinders ordentelijk werden ingeleverd, maar dat is nu niet meer mogelijk.

De Rijksoverheid heeft aangegeven dat de schade door ontploffende lachgascilinders niet hun verantwoordelijkheid is omdat deze veroorzaakt wordt door illegale handelingen van individuen. Echter erkent de Rijksoverheid hierbij niet dat de invoering van het lachgasverbod

heeft bijgedragen aan de toename van illegale dumpingen van lachgascilinders. De gevolgen, de druk en de hinder die gemeenten ondervinden van dit probleem zijn dusdanig omvangrijk voor een aantal gemeenten en publieke bedrijven dat de Rijksoverheid hen hier niet alleen voor op kan laten draaien. Als het Rijk beleid en wetgeving introduceert dat zulke perverse effecten veroorzaakt, ligt het in de rede dat het Rijk medeverantwoordelijkheid neemt voor deze gevolgen. Het Rijk dient dus te erkennen dat hun beleid een directe katalysator is voor deze problematiek en dient daarom bij te dragen aan de oplossingen.

Oplossingsrichtingen

- 1. Landelijk stimuleren en financieren van inleverpremies:** Stimuleer als kabinet dat er inleverpremies gegeven kunnen worden voor lege cilinders en zorg voor een landelijke regie en financiering ervan. Dit biedt een financiële prikkel om cilinders ordentelijk in te leveren.
- 2. Financiële ondersteuning:** Wij vragen om financiële compensatie voor de hoge kosten van preventieve maatregelen, sortering en opgelopen schade. Dit kan voorkomen dat de stijgende kosten moeten worden doorberekend aan burgers, waardoor de lokale lasten voor inwoners zouden stijgen.
- 3. Verbeterde handhaving en strenger toezicht:** Handhaving moet een veel hogere prioriteit krijgen bij de politie. Verhoog de handhaving op het illegaal dumpen van lachgascilinders en zorg voor strengere controles en toezicht bij postbedrijven en koeriers die deze cilinders nu blind vervoeren.
- 4. Ambitieuze inzet en juiste prioriteiten bij douane:** Zet de kraan dicht aan de voorkant van de keten door striktere douanecontroles op de import van lachgascilinders. Hiermee wordt voorkomen dat illegale cilinders het land binnenkomen, waardoor de druk op de afvalverwerkers vermindert.
- 5. Aankaarten in Europees verband:** De problematiek rondom lachgascilinders speelt inmiddels niet alleen in Nederland, maar ook in andere Europese landen. Samenwerking met buurlanden kan bijdragen aan effectieve en coherente maatregelen. Doel is dat er geen illegale verpakkingen meer op de Europese markt komen. ISO-normering om uniforme standaarden zijn hierbij noodzakelijk. Het kabinet heeft beloofd hier onderzoek naar te doen, maar uitkomsten hiervan laten al een jaar op zich wachten.

De lachgascilinderproblematiek in de afvalketen vraagt om een gezamenlijke aanpak waarbij samenwerking tussen Rijksoverheid, gemeenten en de afvalsector essentieel is. De NVRD is bereid om constructief mee te werken aan oplossingen om verdere schade en veiligheidsrisico's te voorkomen.

Met vriendelijke groet,

Henry Meijdam

Voorzitter NVRD